DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

30. juni 2005 *

I sag C-28/04,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af tribunal de grande instance de Paris (Frankrig), ved afgørelse af 5. december 2003, indgået til Domstolen den 28. januar 2004, i sagen:

Tod's SpA,

Tod's France SARL

mod

Heyraud SA,

procesdeltager:

Technisynthèse,

* Processprog: fransk.

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C.W.A. Timmermans (refererende dommer), og dommerne R. Silva de Lapuerta, R. Schintgen, P. Kūris og G. Arestis,

generaladvokat: F.G. Jacobs
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Tod's SpA og Tod's France SARL ved avocat C. de Haas

— Heyraud SA og Technisynthèse ved avocat C. Menage

— den franske regering ved G. de Bergues og A. Bodard-Hermant, som befuldmægtigede

— den italienske regering ved I.M. Braguglia, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato P. Gentili

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved K. Banks, som befuldmægtiget,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 12 EF.

2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en sag mellem Tod's SpA (herefter »Tod's«) og Tod's France SARL (herefter »Tod's France«), sagsøgere i

hovedsagen, og Heyraud SA (herefter »Heyraud«), sagsøgt i hovedsagen, og Technisynthèse, intervenient i hovedsagen, vedrørende et spørgsmål om eftergørelse af skomodeller.

Folkeretlige bestemmelser

3 Artikel 2, stk. 7, i Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker (Paris-akten af 24.7.1971), som affattet efter ændringen af 28. september 1979 (herefter »Bernerkonventionen«), har følgende ordlyd:

»[...] landene [i unionen til værn for ophavsmændenes rettigheder til deres litterære og kunstneriske værker] [kan] i deres lovgivning bestemme, i hvilket omfang deres love skal anvendes på brugskunst og industrielle mønstre og modeller, såvel som de betingelser, under hvilke sådanne værker, mønstre og modeller skal nyde beskyttelse. Værker, som i hjemlandet udelukkende beskyttes som mønstre og modeller, har i et andet unionsland kun ret til den særlige beskyttelse, som i det pågældende land ydes mønstre og modeller. Dersom en sådan særlig beskyttelse ikke ydes i det pågældende land, skal sådanne værker dog beskyttes som kunstværker.«

4 Bernerkonventionens artikel 5, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Ophavsmænd skal med hensyn til værker, for hvilke de har krav på beskyttelse ifølge denne konvention, i andre unionslande end værkets hjemland nyde de samme

rettigheder, som de respektive lovgivninger for øjeblikket indrømmer eller fremtidig vil indrømme landets egne statsborgere, såvel som de rettigheder, som særligt tilkommer dem i henhold til denne konvention.«

Det bestemmes i Bernerkonventionens artikel 5, stk. 4, at:

»Som hjemland betragtes:

a) for værker, der for første gang er udgivet i et unionsland, dette land; for værker, der er udgivet samtidigt i flere unionslande med forskellig beskyttelsestid, det land, hvis lovgivning tilstår den korteste beskyttelsestid

b) for værker, der samtidig er udgivet i et uden for unionen stående land og i et unionsland, sidstnævnte land

c) for uudgivne værker eller værker, der første gang er udgivet i et land uden for unionen, uden samtidig at være udgivet i et unionsland, det unionsland, i hvilket ophavsmanden er statsborger, dog således, at

i) når det drejer sig om kinematografiske værker, hvis producent har sit hovedsæde eller er bosat i et unionsland, skal hjemlandet være dette land, og

ii) når det drejer sig om arkitektoniske værker opført i et unionsland, eller værker af grafisk eller plastisk kunst, som indgår i en bygning eller anden konstruktion beliggende i et unionsland, skal hjemlandet være dette land.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

6 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at Tod's er et italiensk selskab, der har anført at være indehaver af kunstneriske ejendomsrettigheder til de sko, der forhandles under varemærkerne Tod's og Hogan. Tod's France er forhandler af disse sko i Frankrig.

7 Tod's fik kendskab til, at Heyraud tilbød og solgte skomodeller under navnet Heyraud, der kopierede eller i det mindste efterlignede de væsentligste træk ved modellerne Tod's og Hogan, hvorfor selskabet lod optage en synsrapport ved en retsbetjent den 8. februar 2000. Den 13. februar 2002 anlagde sagsøgerne i hovedsagen sag mod Heyraud for den forelæggende ret. Technisynthèse er et datterselskab af Eram-gruppen, der er indtrådt frivilligt i sagen til støtte for Heyrauds påstande.

8 Hovedsagens genstand er især en påstand om eftergørelse af skomodeller af varemærket Tod's og varemærket Hogan, som Heyraud har påstået afvist under henvisning til Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7. Heyraud har anført, at Tod's i medfør af denne bestemmelse ikke er berettiget til i Frankrig at gøre krav på den ophavsretlige beskyttelse af modeller, som ikke kan beskyttes i denne henseende i Italien.

9 Tod's har bl.a. svaret, at anvendelsen af nævnte bestemmelse udgør en forskelsbehandling i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 12 EF.

10 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at anvendelsen af udtrykket »har [...] kun ret til« i Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, andet punktum, har som følge, at unionsborgere, som i deres værks hjemland kun ydes beskyttelse i medfør af bestemmelserne om mønstre og modeller, mister muligheden for at gøre deres krav gældende på grundlag af ophavsretten i de unionslande, som anerkender en kumulativ beskyttelse.

11 Selv om denne bestemmelse ikke sondrer efter ophavsrettighedsindehaverens nationalitet, giver dens indhold ifølge den forelæggende ret dog anledning til spørgsmål i relation til fællesskabsretten, eftersom hjemlandet for det »udgivne« værk som oftest er sammenfaldende med det land, hvori skaberen er statsborger, eller hvori han har fast bopæl, og eftersom hjemlandet for et »uudgivet« værk i medfør af nævnte konventions artikel 5, stk. 4, litra c), vil være det land, hvori ophavsmanden er statsborger.

12 Da tribunal de grande instance de Paris fandt, at afgørelsen af den tvist, der var indbragt for den, afhænger af en fortolkning af artikel 12 EF, har den udsat sagen og forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er [...] artikel 12 [EF], som fastslår det almindelige princip om forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, til hinder for, at en ophavsmands ret til ophavsretlig beskyttelse i en medlemsstat, således som den ydes i henhold til denne stats lovgivning, er betinget af et kriterium om sondring på grundlag af værkets hjemland?«

Indledende bemærkninger

13 Tod's og Tod's France har rejst spørgsmålet om, hvorvidt det spørgsmål, der er stillet af den forelæggende ret, er relevant. Således er betingelserne for at anvende Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, ikke opfyldt i tvisten i hovedsagen. Sagsøgerne undrer sig desuden over spørgsmålet i betragtning af, at der findes en klar linje i fransk retspraksis — som de dog bestrider — hvorefter bestemmelsen ikke giver anledning til forskelsbehandling.

14 I denne forbindelse skal det påpeges, at det ikke tilkommer Domstolen at udtale sig om anvendelsen af nationale eller i det foreliggende tilfælde folkeretlige bestemmelser, som er relevante for afgørelsen af tvisten i hovedsagen. Domstolen skal således i henhold til kompetencefordelingen mellem Domstolen og de nationale retter tage hensyn til de retsregler, som ifølge forelæggelseskendelsen er baggrunden for det præjudicielle spørgsmål (jf. i denne retning dom af 25.10.2001, sag C-475/99,

Ambulanz Glöckner, Sml. I, s. 8089, præmis 10, og af 13.11.2003, sag C-153/02, Neri, Sml. I, s. 13555, præmis 34 og 35).

15 For så vidt angår den påståede linje i de franske retters praksis er det tilstrækkeligt at bemærke, at ifølge artikel 234, stk. 2, EF kan enhver ret i en af medlemsstaterne, hvis den skønner, at en afgørelse af et fortolkningsspørgsmål er nødvendig, før den afsiger sin dom, anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet (dom af 6.10.1982, sag 283/81, Cilfit m.fl., Sml. s. 3415, præmis 6).

16 Desuden bemærkes, at selv om størstedelen af de indlæg, der er afgivet for Domstolen, ligeledes — i det mindste delvist — vedrører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/71/EF af 13. oktober 1998 om retlig beskyttelse af mønstre (EFT L 289, s. 28), er der ikke grund til, at Domstolen udtaler sig om fortolkningen af bestemmelserne i dette direktiv.

17 Det bemærkes, at den forelæggende ret således kun har anmodet Domstolen om at tage stilling til fortolkningen af artikel 12 EF. Som det med rette er gjort gældende af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, fandt de faktiske omstændigheder i hovedsagen, der gav anledning til, at der blev optaget en synsrapport af en retsbetjent den 8. februar 2000, desuden sted før udløbet af den frist, der var pålagt medlemsstaterne til gennemførelse af direktiv 98/71, nemlig den 28. oktober 2001.

Om det præjudicielle spørgsmål

18 Der henvises til, at ophavsret og hermed beslægtede rettigheder, der navnlig på grund af deres virkning på udvekslingen af varer og tjenesteydelser inden for

Fællesskabet henhører under EF-traktatens anvendelsesområde, nødvendigvis er underlagt det generelle forbud mod forskelsbehandling i artikel 12, stk. 1, EF (dom af 20.10.1993, forenede sager C-92/92 og C-326/92, Phil Collins m.fl., Sml. I, s. 5145, præmis 27, og af 6.6.2002, sag C-360/00, Ricordi, Sml. I, s. 5089, præmis 24).

19 Det følger desuden af fast retspraksis, at reglerne om ligebehandling af egne statsborgere og udlændinge ikke blot forbyder åbenlys forskelsbehandling begrundet i nationalitet, men desuden enhver form for skjult forskelsbehandling, som ved anvendelse af andre kriterier reelt fører til samme resultat (jf. bl.a. dom af 23.1.1997, sag C-29/95, Pastoors og Trans-Cap, Sml. I, s. 285, præmis 16, og af 19.3.2002, sag C-224/00, Kommissionen mod Italien, Sml. I, s. 2965, præmis 15).

20 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at anvendelsen af Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, i en medlemsstats nationale lovgivning fører til en sondring på grundlag af kriteriet om værkets hjemland. Særligt er det en følge af en sådan anvendelse, at en mere fordelagtig behandling, dvs. retten til den kumulative beskyttelse, som er støttet dels på bestemmelserne om mønstre og modeller, dels på ophavsretten, ville blive nægtet ophavsmændene til et værk, hvis hjemland er en anden medlemsstat, der alene yder dette værk beskyttelse på grundlag af bestemmelserne om mønstre og modeller. Denne fordelagtige behandling ydes derimod ophavsmændene til et værk, der har hjemland i den første medlemsstat.

21 Det skal således efterprøves, om anvendelsen af bestemmelser som de i hovedsagen omhandlede, der sondrer på grundlag af værkets hjemland, kan udgøre en indirekte forskelsbehandling på grundlag af nationalitet i den i denne doms præmis 19 nævnte retspraksis' forstand.

22 Heyraud og Technisynthèse samt den franske regering er af den opfattelse, at dette ikke er tilfældet. Den franske regering har særligt anført, at i betragtning af den store mobilitet for kunstnere og deres rettighedshavere på området for brugskunst er stedet for den første udgivelse af et mønster eller en model ikke nødvendigvis sammenfaldende med ophavsmandens nationalitet, og at et sådant sammenfald som oftest ikke er til stede. Det følger heraf, at anvendelsen af Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, i det væsentlige eller for størstedelens vedkommende ikke er til ugunst for statsborgere fra andre medlemsstater, og denne bestemmelse giver derfor ikke anledning til indirekte forskelsbehandling.

23 Denne opfattelse kan imidlertid ikke lægges til grund.

24 Det kan således ikke benægtes, at der er en forbindelse mellem et værks hjemland i Bernerkonventionens forstand og værkets ophavsmands nationalitet.

25 For så vidt angår uudgivne værker er der ingen tvivl om denne forbindelse, da den udtrykkeligt er fastsat i Bernerkonventionens artikel 5, stk. 4, litra c).

26 Med hensyn til udgivne værker er hjemlandet, som det fremgår af nævnte konventions artikel 5, stk. 4, litra a), som hovedregel det land, hvor denne udgivelse fandt sted for første gang. Ophavsmanden til de værker, der er udgivet for første gang i en medlemsstat, vil imidlertid i størstedelen af tilfældene være en statsborger i denne stat, mens ophavsmanden til de værker, der er udgivet i en anden medlemsstat, generelt vil være en person, der ikke er statsborger i den første medlemsstat.

27 Det følger heraf, at der er fare for, at anvendelsen af bestemmelser som de i hovedsagen omhandlede navnlig rammer borgere fra andre medlemsstater, og at bestemmelserne derfor kan indebære en indirekte forskelsbehandling på grundlag af nationalitet (jf. i denne retning dom af 14.2.1995, sag C-279/93, Schumacker, Sml. I, s. 225, præmis 28 og 29, samt Pastoors og Trans-Cap-dommen, præmis 17).

28 Efter Domstolens praksis er denne konstatering imidlertid ikke tilstrækkelig til, at det kan konkluderes, at de omhandlede bestemmelser er i strid med artikel 12 EF. Hertil kræves også, at anvendelsen af bestemmelserne ikke er objektivt begrundet (jf. i denne retning dom af 10.2.1994, sag C-398/92, Mund & Fester, Sml. I, s. 467, præmis 16 og 17, samt Pastoors og Trans-Cap-dommen, præmis 19).

29 Den franske regering har anført, at Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, under alle omstændigheder er begrundet i et legitimt mål, og at bestemmelsen er hensigtsmæssig og nødvendig for gennemførelsen af dette mål.

30 Regeringen har gjort gældende, at formålet med Bernerkonventionen er beskyttelsen af litterære og kunstneriske værker, og at konventionens artikel 2, stk. 7, samt artikel 5, stk. 4, fastlægger betingelserne for, hvorledes disse værker er beskyttet af ophavsretten, på grundlag af et objektivt kriterium, der er støttet på den lov, der finder anvendelse på betegnelsen af værket. Når en frembringelse ikke kan gøre krav på betegnelsen kunstnerisk værk i det land, hvor den er blevet udgivet for første gang, kan frembringelsen, ifølge regeringen, ikke være beskyttet i denne henseende i de stater, der er tilsluttet Bernerkonventionen, eftersom frembringelsen ikke eksisterer som kunstnerisk værk. Således vedrører nævnte artikel 2, stk. 7, ikke betingelserne for udøvelsen af ophavsretten, men den lov, der afgør, om der er tale om et kunstnerisk værk.

31 Disse betragtninger gør det imidlertid ikke muligt at konkludere, at der foreligger objektive grunde, som kan begrunde anvendelsen af bestemmelser som de i hovedsagen omhandlede.

32 Som det fremgår af Bernerkonventionens artikel 5, stk. 1, har konventionen således ikke til formål at fastlægge den anvendelige lov for så vidt angår beskyttelsen af litterære og kunstneriske værker, men indfører — som en generel regel — et system for national behandling af de rettigheder, der er forbundet med disse værker.

33 Som Kommissionen med rette har påpeget, indeholder konventionens artikel 2, stk. 7, en regel om gensidighed, hvorefter et unionsland alene yder den nationale behandling — dvs. den kumulative beskyttelse — såfremt værkets hjemland ligeledes gør det.

34 Det bemærkes imidlertid, at det følger af fast retspraksis, at gennemførelsen af de forpligtelser, som påhviler medlemsstaterne i medfør af traktaten eller afledt ret, ikke kan betinges af gensidighed (dom af 30.9.2003, sag C-405/01, Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, Sml. I, s. 10391, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis).

35 Da ingen anden objektiv omstændighed, som kan begrunde bestemmelser som de i hovedsagen omhandlede, er blevet gjort gældende, må bestemmelserne anses for at udgøre en indirekte forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, som er forbudt efter artikel 12 EF.

36 Det stillede spørgsmål skal herefter besvares med, at artikel 12 EF, som fastlægger det almindelige princip om forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at en ophavsmands ret til ophavsretlig beskyttelse i en medlemsstat, således som den ydes i henhold til denne stats lovgivning, afgøres efter en sondring på grundlag af værkets hjemland.

Sagens omkostninger

37 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Artikel 12 EF, som fastlægger det almindelige princip om forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at en ophavsmands ret til ophavsretlig beskyttelse i en medlemsstat, således som den ydes i henhold til denne stats lovgivning, afgøres efter en sondring på grundlag af værkets hjemland.

Underskrifter